

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

УЧАСНИКІВ

МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«ВІДНОВЛЕННЯ, ОХОРОНА Й ЗБЕРЕЖЕННЯ
РОСЛИННОГО СВІТУ ЛІСІВ УКРАЇНИ
В УМОВАХ ТЕХНОГЕННОГО НАВАНТАЖЕННЯ
ТА ЗМІН КЛІМАТУ»**

(15-16 жовтня 2019 року)

Київ - 2019

УДК 630.22

ШИРОКЕ ЗАСТОСУВАННЯ РУБОК ПЕРЕФОРМУВАННЯ – ЗАПОРУКА СТІЙКОСТІ МАЙБУТНІХ ЛІСОСТАНІВ

В.В. Трентовський, науковий співробітник (hudlis29@gmail.com)

В.Д. Гудима, старший науковий співробітник

І.О. Данілова, молодший науковий співробітник

*Український науково-дослідний інститут гірського лісівництва
ім. П.С. Пастернака (м. Івано-Франківськ, Україна)*

Інтенсивний розвиток промисловості в Україні протягом ХІХ – ХХ ст. обумовлював необхідність інтенсифікації лісовирощування та підвищення продуктивності існуючих лісів. Лісівники декларували також і підвищення їх стійкості, однак «нарощування стійкості та продуктивності лісів – протилежно спрямовані тенденції» [1]. До того ж широке застосування суцільних рубок, після яких формуються одновікові лісостани, переважаюче відновлення лісів посадкою та масове відтворення практично чистих соснових лісостанів на Поліссі та ялинових – в Карпатах обумовило особливо значне зниження їх стійкості. Наслідком цього стали масштабні всихання чистих хвойних лісостанів від сукупної дії хвороб та ентомошкідників.

Хвойні деревні породи особливо чутливі до глобального потепління клімату, оскільки володіють величезною питомою поверхнею асиміляційного апарату (за нашими оцінками $110,6\text{--}238,4\text{ см}^2/\text{см}^3$), котра дуже тісно корелює зі швидкістю транспірації рослинами вологи при низькій відносній вологості повітря. Відносна вологість повітря при типових літніх денних температурах в $30\text{--}32^\circ\text{C}$ зазвичай сягає рівня в $19\text{--}20\%$ і є дуже потужним насосом, що висмоктує вологу. Глобальне потепління несе значну загрозу опіків корневих шийок молодих дерев на зрубках шириною понад 30 м . При температурах повітря в $32\text{--}35^\circ\text{C}$ верхній шар ґрунту зазвичай нагрівається до $45\text{--}50^\circ\text{C}$, а білки в складі лубу денатуруються вже при 43°C . Всі згадані чинники суттєво знижують стійкість та життєвість лісостанів, що є надзвичайно важливими в сучасних умовах наростання кількості та масштабів лісових пожеж, інтенсивного всихання лісів, стрімкого наростання активності ентомошкідників, змін в регулярності та кількості опадів та невпинного зростання рівня CO_2 в атмосфері. Накопичення в атмосфері вуглекислого газу збільшує інтенсивність фотосинтезу, сприяє більш ефективному засвоєнню мінеральних елементів, що виражається в збільшенні продуктивності лісів.

Внаслідок прискореного приросту за запасами, погіршуються фізико-механічні властивості деревини, що обумовлює істотне

зниження стійкості лісів до більшості біотичних та абіотичних чинників.

Виправити катастрофічну ситуацію зі стійкістю існуючих в Україні одновікових і дуже часто – чистих та практично чистих лісостанів може широке впровадження у практику лісового господарства рубок переформування деревостанів [2].

Рубки переформування – комплексні рубки, спрямовані на поступове перетворення одновікових чистих у різновікові мішані багатоярусні лісові насадження. Вони проводяться в усіх категоріях лісів та вікових групах деревостанів і поєднують одночасне вирубування окремих дерев або їх груп і сприяння природному лісовідновленню за умови безперервного існування лісу [3].

Створення стійких продуктивних насаджень, наближених до природного лісу, має проводитися методами та способами, що забезпечують формування лісів з динамікою та структурою максимально наближених до природного функціонування лісових екосистем. Рубки переформування відповідають принципам наближеного до природи лісівництва, забезпечуючи збереження постійності лісового середовища, а відтак лісові екосистеми найкраще виконують свої захисні функції, зберігається біорізноманіття, забезпечується безперервне та ощадливе і водночас економічно вигідне використання лісових ресурсів [4]. Ці рубки сприяють появі надійного природного поновлення, що суттєво економить кошти на відтворення лісів, дозволяють сформувати деревостани цільового складу і структури, підвищують біорізноманіття, життєвість і стійкість лісів. А сформовані з допомогою них змішані лісостани зі складною вертикальною та горизонтальною структурами суттєво стійкіші навіть до лісових пожеж [5], що в умовах глобальних змін клімату вельми актуально.

Список використаних джерел:

1. Буш К.К., Иевинь И.К. Экологические и технологические основы рубок ухода: Рига: Зинатне, 1984. 172 с.
2. Чернявський М.В. Рубки переформування в системі методів і способів наближеного до природи лісівництва. Науковий вісник НЛТУ України. 2008. № 18.4. С. 16-24.
3. Про затвердження Правил поліпшення якісного складу лісів. Постанова Кабінету Міністрів України від 12.05.2007 № 724.
4. Наближене до природи лісівництво в Українських Карпатах / Чернявський М.В. та ін.: Львів: Піраміда, 2006. 88 с.
5. Vélez R. Preventing forest fires through silviculture. Unasilva. 1990. Vol. 41. No 3 P. 10-12.